

Ensihoitajaopiskelijoiden kokemukset väki- valtatilanteisiin perehdyttämisestä ensihoidon harjoitteluissa

LAB-ammattikorkeakoulu

Ensihoitaja (AMK), Sosiaali- ja terveysala

2022

Jenna Miettinen, Hanna Peräkylä, Joonas Särkkä

Tiivistelmä

Tekijä(t) Miettinen, Jenna Peräkylä, Hanna Särkkä, Joonas	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 22, 1 Liite	Valmistumisaika 2022
Työn nimi Ensihoitajaopiskelijoiden kokemukset väkivaltilanteisiin perehdyttämisestä ensihoidon harjoitteluissa		
Tutkinto ja koulutusala Ensihoitaja (AMK), Sosiaali- ja terveysala		
Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio LAB-ammattikorkeakoulu		
Tiivistelmä <p>Uhka- ja väkivaltilanteet ovat ensihoidossa lähes arkipäivää ja niiden määrä on tutkitusti nousussa. Tehy-lehden mukaan tyypillinen väkivaltaisesti käyttäytyvä henkilö on päihtynyt ja sukupuoleltaan mies. Useimmiten väkivaltaisesti käyttäytyvä henkilö uhkailee ensihoitajaa sanallisesti, mutta myös fyysistä väkivaltaa esiintyy. Monesti väkivaltaisesti käyttäytyvän potilaan taustalla on päihteidenkäyttö, potilaan sairaus, tyytymättömyys päivystyksen toimintaan tai omaan elämäänsä.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää ensihoitajaopiskelijoiden kokemuksia uhka- ja väkivaltilanteisiin perehdyttämisestä sekä parantaa heidän perehdyttämistään ensihoitoyksiköissä. Opinnäytetyön tavoitteena oli lisääntyneen tiedon avulla parantaa ensihoitajaopiskelijoiden kykyä reagoida väkivaltilanteisiin, minkä avulla pystytään vähentämään opiskelijoihin kohdistuvaa ylimääräistä stressiä harjoittelujen aikana.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena haastatteluna eli puolistrukturoituna yksilohaastatteluna. Työhön haastateltiin 10 LAB-ammattikorkeakoulun ensihoitajaopiskelijaa, joilla taustalla oli vähintään yksi ensihoidon harjoittelu. Tiedonhakuun käytettiin Arto-, PubMed- sekä Medic-tietokantoja. Näiden lisäksi tietoa etsittiin myös sairaanhoitajan tietokannasta, Systole- sekä Tehy-lehdistä ja Finlexin verkkosivulta. Työssä hyödynnettiin myös keskeisiä ensihoidon kirjoja, joista tietoa aiheesta löytyi vähän.</p> <p>Jatkotutkimusaiheena on ensihoitajien kyky tunnistaa potilaan uhkaava käytös. Myös uhkaavan asiakkaan kohtaamista voitaisiin tutkia enemmän.</p>		
Asiasanat Ensihoitajaopiskelija, uhkatilanteet, väkivaltilanteet, perehdytys		

Abstract

Author(s) Miettinen, Jenna Peräkylä, Hanna Särkkä, Joonas	Type of Publication Thesis, UAS Number of Pages 22, 1 attachment	Published 2022
Title of Publication Paramedicine students' experiences about introduction to threat and violence situations during internship		
Name of Degree Bachelor of Health Care, Paramedic		
Name, title and organization of the client LAB University of Applied Sciences		
Abstract <p>The situations involving violence and the threat of are almost an everyday occurrence and different studies show that the amount of them is increasing. According to Tehy-magazine a typical aggressive person is intoxicated and male. Most of the time a violently behaving person is verbally threatening towards paramedics but occasionally exhibits physical abuse. Often there is intoxication, sickness, general dissatisfaction towards the functioning of emergency room or one's life behind violent behaviour.</p> <p>The purpose of this thesis was to find out about paramedicine students' experiences about introduction to threat and violence situations and improve their familiarizations at training places. The goal of this thesis was to improve paramedicine students' abilities to react to violent situations, which would be helpful to ease the excessive stress in students during internship.</p> <p>The thesis was executed as a qualitative interview or semi-structured interview. We interviewed 10 paramedicine students at LAB University of Applied Sciences, who had been in at least one internship at EMS (Emergency Medical Services) unit. Portals used in search of information were Arto-, PubMed- and Medic-database. Systole- and Tehy-magazines were also used as well as the internet site of Finlex. We also used some central books of paramedicine but there was only a little information found.</p> <p>A possible area for follow-up study could be on the paramedics' abilities to recognize the threatening behaviour of patients. Another follow-up study could be about encountering threatening clients.</p>		
Keywords Paramedicine student, threatening situations, violent situations, familiarization		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Uhka- ja väkivaltatilanteet ensihoidossa	3
2.1	Uhka- ja väkivaltatilanteiden määritelmä.....	3
2.2	Uhka- ja väkivaltatilanteet ensihoidossa	4
2.3	Uhka- ja väkivaltatilanteiden ehkäisy	5
3	Lainsäädäntö ensihoidon tukena	6
3.1	Terveystieteiden laaki.....	6
3.2	Työturvallisuuslaki	6
3.3	Muita ensihoitoa koskevia lainsäädäntöjä	7
4	Opinnäytetyön toteutus	9
4.1	Tutkimusmenetelmä ja kohderyhmä	9
4.2	Aineiston kerääminen ja analysointi.....	9
5	Opinnäytetyön tulokset	11
5.1	Ensihoitajaopiskelijoiden kokemukset omasta osaamisesta väkivallan uhkatilanteissa	11
5.2	Ensihoitajaopiskelijoiden kokemukset harjoittelussa saatuun perehdytykseen väkivallan uhkatilanteissa	13
5.3	Ensihoitajaopiskelijoiden kokemukset väkivaltatilanteiden perehdyttämisen parantamiseksi	15
6	Yhteenveto ja pohdinta	17
7	Eettisyys ja luotettavuus	19
	Lähteet	21

Liitteet

Liite 1. Saatekirje

1 Johdanto

Uhka- ja väkivaltatilanteet ovat ensihoidossa arkipäivää. Ensihoitotyötä tekevät kohtaavat uhka- ja väkivaltatilanteita usein työssään, ja liian usein työntekijä jää yksin tilanteen jälkeen. Näistä tilanteista ei päästä koskaan täysin eroon, mutta koulutuksilla ja valmiilla toimintaohjeilla voidaan tilanteita kuitenkin ehkäistä. (Suomen Ensihoitoalan Liitto ry 2021.) Hoitotyössä työntekijöiden kokema työväkivalta johtaa omalta osaltaan työpaikan vaihtoon, irtisanoutumiseen tai alan vaihtoon (Heponiemi ym. 2009, 14).

On tärkeää, että työssä pystytään varautumaan sekä uhka- että väkivaltatilanteisiin. Näihin kouluttaminen ja perehdyttäminen on myös tärkeä osa työturvallisuutta sekä työssä viihtymistä. Tässä opinnäytetyössä uhka- ja väkivaltatilanteet jaetaan sekä henkiseen- että fyysiseen väkivaltaan tai näiden uhkaan.

Tämän opinnäytetyön aiheena on LAB-ammattikorkeakoulun ensihoitajaopiskelijoiden kokemukset väkivaltatilanteisiin perehdyttämisestä ensihoidon harjoitteluissa. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää ensihoitajaopiskelijoiden kokemuksia väkivaltatilanteisiin perehdyttämisestä ensihoidon harjoitteluissa, koska se on ajankohtainen aihe ja ensihoidon kokemia väkivaltatilanteita nostetaan toistuvasti esille eri medioissa. Tehy-lehdessä on julkaistu artikkeli ”Työväkivalta ensihoidossa pahenee - tekijänä usein päihtynyt mies”, jonka mukaan ilmoitukset uhka- ja väkivaltatilanteista ovat lisääntyneet pelastuslaitosten tilastoinnin mukaan 67 % neljän vuoden aikana. Suurin osa näistä tapahtuu ensihoidossa. (Hankonen 2021.) Tarkoituksena on lisäksi ensihoitajaopiskelijoiden perehdyttämisen parantaminen ensihoidon harjoitteluissa. Tavoitteena tässä opinnäytetyössä on lisääntyneen tiedon avulla parantaa ensihoitajaopiskelijoiden kykyä reagoida väkivaltatilanteisiin. Hyvällä perehdyttämisellä pystyttäisiin vähentämään opiskelijoihin kohdistuvaa ylimääräistä stressiä ja henkistä pahoinvointia.

Opinnäytetyössä aihetta lähestytään laadullisella haastattelulla. Tässä menetelmässä valitaan avainkysymyksiä, jotka määrittelevät haastattelun rungon (Kylmä & Juvakka, 2007). Aineisto kerättiin haastatteleamalla anonymiteetti säilyttäen 10 (n=10) ensihoidon opiskelijaa, jotka olivat käyneet vähintään yhdessä ensihoidon harjoittelussa. Tutkimuskysymykset olivat avoimia kysymyksiä, jotka johdattelevat haastattelun kulkua.

Tutkimuskysymyksinä käytettiin:

- Millaiseksi ensihoitajaopiskelijat kokevat oman osaamisensa väkivallan uhkatilanteissa?

- Millaiseksi ensihoitajaopiskelijat ovat kokeneet uhka- ja väkivaltilanteissa toimimisen?
- Millaiseksi ensihoitajaopiskelijat ovat kokeneet harjoittelussa saamansa perehdytyksen uhka- ja väkivaltilanteisiin?
- Miten ensihoitajaopiskelijat kokevat saamansa perehdytyksen vaikuttavan uhkatiletilanteisiin suhtautumiseen?
- Miten ensihoitajaopiskelijat kokevat, että uhka- ja väkivaltilanteisiin perehdyttämistä voitaisiin parantaa?

2 Uhka- ja väkivaltatilanteet ensihoidossa

2.1 Uhka- ja väkivaltatilanteiden määritelmä

Väkivaltatilannetta tai sen uhkan syntyä ei aina voi ennakoida, mutta siihen voi aina varautua (Pro-Koulutus). World Health Organization (WHO) määrittelee väkivallan kontrollin, vallan tai fyysisen voiman tahallisella käytöllä tai sillä uhkaamisella niin, että se kohdistuu toiseen ihmiseen ja voi johtaa fyysiseen tai psyykkiseen vammaan syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen, perustarpeiden tyydyttämättä jäämiseen tai jopa kuolemaan. Tämä määritelmä on ollut myös Terveystieteiden ja Hyvinvoinnin laitoksen (THL) käsitetyön lähtökohtana. Väkivaltaa voidaan kuvata monilla eri termeillä, kuten lähisuhdeväkivalta, perheväkivalta, kunnia- ja sukupuoli- väkivalta tai fyysinen väkivalta. (Bildjuschkin ym. 2019, 6–7.) Tässä opinnäytetyössä käsitellään väkivallan uhkatilanteita sekä fyysisistä että henkistä väkivaltaa.

Kun puhutaan väkivallan uhkatilanteesta, tarkoitetaan usein tilannetta, jossa toinen henkilö uhkaa sanallisesti tai fyysisesti (Työsuojelu 2022). Väkivallan uhkatilanne voi olla kahden ihmisen välinen vaaratilanne tai se voi kohdistua suureen joukkoon ihmisiä (Pro-Koulutus). Väkivallan uhkatilanne voi esiintyä esimerkiksi uhkaavana käytöksenä, ahdisteluna tai pelotteluna. Väkivaltainen käyttäytyminen voi olla tahatonta esimerkiksi sairauden takia, mutta yleensä se on tarkoituksellista. (Työsuojelu 2022.)

Fyysisellä väkivallalla tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan tönimistä, kiinnipitämistä, lyömistä, potkimista sekä hakkaamista, ja se sisältää aina henkistä väkivaltaa (Työsuojelu 2022; Ensi- ja turvakotien liitto a). Ääritapauksessa fyysinen väkivalta voi myös tarkoittaa aseiden käyttöä (Työsuojelu 2022). Fyysinen väkivalta voi aiheuttaa ruhjeita ja murtumia tai pahimmillaan johtaa kuolemaan. Fyysinen väkivalta ei kuitenkaan aina jätä jälkiä, mikä voi tehdä sen havaitsemisesta vaikeaa. (Ensi- ja turvakotien liitto b.)

Henkisellä väkivallalla tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan muuta väkivallan muotoa kuin fyysisistä voimankäyttöä, esimerkiksi sanallista loukkaamista, kiusaamista, häirintää ja uhkailua sekä nolaamista. Väkivallalla uhkaaminen voidaan myös laskea henkiseksi väkivallaksi, koska sillä usein halutaan aiheuttaa pelkoa. (Ensi- ja turvakotien liitto b.)

2.2 Uhka- ja väkivaltatilanteet ensihoidossa

Vuonna 2020 tyypillinen uhka- tai väkivaltatilanteen aiheuttaja oli ensihoidon asiakas (89 % tapauksista), sukupuoleltaan mies (73 %) sekä päihtynyt (86 %) (Pihlava 2021). Päihteiden käytön ja potilaan sairauden sekä tyytymättömyyden omaan elämään tai päivystyksen toimintaan katsotaan olevan syinä väkivaltaiseen käyttäytymiseen (Vaula 2014). Tavallisesti väkivaltaisesti käyttäytyvä henkilö uhkailee ensihoitajia sanallisesti. Myös lievää fyysistä väkivaltaa ilmenee, tyypillisesti joko lyöden tai puristaen esimerkiksi käsivartta. Harvemmin esiintyy fyysistä, kipua tuottavaa väkivaltaa. Vuonna 2019 kirjattiin viisi tapausta, joissa ensihoitohenkilöstölle oli aiheutunut vakavia vammoja. (Pelastustieto 2020.) Uhkaavaa potilasta tutkiessa on hyvä muistaa, että tarpeettomien kovien äänien ja kirkkaiden valojen sekä muiden voimakkaiden ärsykkeiden käyttö saattaa provosoida potilasta. Myös ikäihmiset saattavat aiheuttaa uhka- ja väkivaltatilanteita, milloin syynä usein on muistisairaus, aivoverenkiertohäiriö tai muu äkillinen sairastuminen sekä monilääkitys. (Alanen ym. 2018, 253.)

Suomen Ensihoitoalan liiton (SEHL) julkilausuman mukaan uhka- ja väkivaltatilanteen jälkeen työnantajan on tarjottava työntekijälle apua, eikä työntekijä saa jäädä tilanteen jälkeen yksin. Ensihoidossa ja päivystyksessä uhka- ja väkivaltatilanteet ovat tutkitusti arkipäivää. Kuitenkaan kaikissa toimipisteissä uhka- ja väkivaltatilanteiden jälkihoito ei ole löytänyt paikkaansa. Turvallisuuskoulutuksella ja ennalta sovitulla toimintamalleilla voidaan ehkäistä uhka- ja väkivaltatilanteita, sillä näistä ei valitettavasti tulla pääsemään koskaan eroon. (Suomen Ensihoitoalan Liitto ry 2021.) Kanadassa toteutetussa tutkimuksessa ”Does the Type of Exposure to Workplace Violence Matter to Nurses’ Mental Health?” todettiin, että hoitajat, jotka kokevat työpaikallaan uhkaa ja väkivaltaa joko suoraan heihin kohdistettuna tai sivulta seuraten, kuvasivat kahdesta neljään kertaan todennäköisemmin ahdistusta, masentuneisuutta tai loppuun palamista verrattuna kollegoihin, jotka eivät ole kokeneet väkivaltaa (Havaei 2021).

Itsemääräämisoikeuden rajoittamista säädetään mielenterveys-, päihdehuolto- ja tartuntatautilaeissa. Näiden takia säädökset soveltuvat vain harvoin käytettäväksi somaattisen päivystyksen tilanteissa. Potilaan itsemääräämisoikeuden rajoittaminen somaattisessa päivystyksessä perustuu yleensä niin sanottuun pakkotilaan. Pakkotilalla tarkoitetaan tilannetta, jossa oikeudellisesti suojatun edun pelastamiseksi välittömästä ja pakottavasta vaarasta joudutaan uhraamaan toinen oikeudellisesti suojattu etu, kuten itsemääräämisoikeus. Kun itsemääräämisoikeutta rajoitetaan pakkotilassa, rajoittaminen on tehtävä lääketieteellisin perustein ja vain siinä määrin, kuin se on perusteltua. (Rikoslaki 515/2003 4. luku 5 §.)

2.3 Uhka- ja väkivaltatilanteiden ehkäisy

Uhka- ja väkivaltatilanteiden on tutkittu olevan arkipäivää ensihoidossa. Niistä ei Suomen Ensihoitoalan Liiton mukaisesti päästä koskaan täysin eroon, mutta koulutuksilla ja valmiilla toimintaohjeilla voidaan tilanteita kuitenkin ehkäistä. (Suomen Ensihoitoalan Liitto ry 2021).

Työturvallisuuslaissa mainitaan, että työhön, johon liittyy väkivallan uhka, työolosuhteet ovat järjestettävä niin, että väkivallan uhka ja väkivaltatilanteet pystyttäisiin mahdollisuuksien mukaan jo ennaltaehkäisemään. Työpaikoilla tulisi olla väkivallan torjumiseen ja rajoittamiseen tarvittavat asianmukaiset työturvallisuusjärjestelyt tai -laitteet sekä mahdollisuus avun hälyttämiseen. (Työturvallisuuslaki 738/2002, 5. luku 27 §.) Keskeistä olisi, että ensihoitotyössä kohdattua väkivaltaa tunnistettaisiin ja sen vähentämiseksi pitäisi löytää keinoja laajemmin yhteiskunnassa. Uhka- ja väkivaltatilanteita näyttäytyy etenkin päihdeongelmaisen ja mielenterveyspotilaiden kohdalla. Parempia keinoja tarvittaisiin päihdeongelmien vähentämiseksi ja mielenterveyspalveluiden parempaan saatavuuteen. Virkamiesten väkivaltaisesta vastustamisesta saa helpommin tuomion, ja saman tulisi päteä myös väkivaltaa kohdanneiden ensihoitotyötä tekevien työntekijöiden kohdalla. Rangaistusten kiristämällä myös ensihoitajiin kohdistuvaan väkivaltaan nähdään olevan ennaltaehkäisevä vaikutus. (Tehy ry 2020.)

Väkivaltaisen käyttäytymisen taustalla on monia eri tekijöitä, mutta etenkin päihteiden käyttö ja mielenterveysongelmat lisäävät väkivaltaista käyttäytymistä. Lisäksi uhka- ja väkivaltatilanteiden kohtaamiseen suunnattu koulutus olisi tärkeää, ja niitä tulisi säännöllisesti työpaikoilla järjestää. Työturvallisuutta lisää niin oikeanlainen tilanteiden ennakointi kuin yksittäisen ensihoitajan valmius kohdata väkivaltatilanteet. Ensihoitotyötä tekevien henkilöiden olisi myös hyvä miettiä omaa suhtautumistaan väkivaltaisen potilaan kohtaamiseen. Voisiko työntekijä mahdollisesti omalla toiminnallaan välttää uhka- ja väkivaltatilanteiden synnyn? (Kuisma ym. 2021, 773–774.) Realistisesti kaikkia uhka- ja väkivaltatilanteita ei pystytä estämään, vaan työntekijöiden pitää myös pysyä varuillaan ja huomioida oma työturvallisuus (Giarelli ym. 2018).

3 Lainsäädäntö ensihoidon tukena

3.1 Terveydenhuoltolaki

Tarkastellaan alkuun, kenen tehtävä on huolehtia ensihoitopalvelusta sekä mitä ensihoitopalvelun pitää lainsäädännön mukaisesti pitää sisällään. Terveydenhuoltolain pykälän 39 mukaisesti sairaanhoitopiirin kuntayhtymä vastaa alueensa ensihoitopalvelusta. Ensihoitopalvelun on oltava yhtenäinen kokonaisuus päivystävien terveydenhuollon toimipisteiden kanssa niin, että nämä ja muut sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan kotona annettavat päivystykselliset lähipalvelut yhdessä muodostavat alueellisesti toiminnallisen kokonaisuuden. Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä voi joko itse järjestää ensihoitopalvelun alueellaan tai osassa sitä hoitamalla toiminnan itse, järjestämällä ensihoitopalvelun yhteistoiminnassa alueen pelastustoimen tai toisen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kanssa tai hankkimalla palvelun toiselta palvelun tuottajalta. Ensihoidon palvelutasopäätöksen tekee sairaanhoitopiirin kuntayhtymä. Palvelutasopäätöksessä tulee määrittää ensihoitopalvelun järjestämistapa, palvelun sisältö, ensihoitopalveluun osallistuvilta edellytetty koulutus, erityisvastuualueen ensihoitokeskuksen valmistelemat tavoitteet ajasta, jossa väestö tavoitetaan sekä muut alueen ensihoitopalvelun järjestämisen kannalta tarpeelliset seikat. (Terveydenhuoltolaki 1326/2010, 4. luku 39 §.)

Terveydenhuoltolaissa määritetään myös ensihoitopalvelun sisältö. Lain mukaan ensihoitopalvelun pitää sisältää äkillisesti sairastuneen tai loukkaantuneen potilaan hoidon tarpeen arviointi ja tarvittaessa potilaan kuljettaminen tarkoituksenmukaisimpaan hoitoyksikköön sekä äkillisesti sairastuneen tai vammautuneen potilaan jatkohoitoon liittyvät potilassiirrot silloin, kun potilas tarvitsee siirron aikana hoitoa tai seurantaa. Sisältöön kuuluu myös ensihoitovalmiuden ylläpito, tarvittaessa potilaan tai hänen läheistensä sekä muiden tapahtumaan osallistuvien ohjaaminen psykososiaalisen tuen piiriin, osallistumisen alueellisten varautumis- ja valmiussuunnitelmien laatimiseen suuronnettomuuksien ja terveydenhuollon erityistilanteiden varalle yhdessä muiden viranomaisten kanssa sekä virka-avun antamisen poliisille, pelastusviranomaisille, rajavartioviranomaisille sekä meripelastusviranomaisille niiden vastuulla olevien tehtävien turvaamiseksi. (Terveydenhuoltolaki 1326/2010, 4. luku 40 §.)

3.2 Työturvallisuuslaki

Työturvallisuuslaki on keskeisessä osassa sosiaali- ja terveydenhuoltoalaa ja sen tarkoituksena on parantaa työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn ylläpitämiseksi sekä turvaamiseksi. Lain tarkoituksena on lisäksi parantaa työympäristöä sekä ennalta ehkäistä

työtaturmia ja muita työstä tai työympäristöstä johtuvia tekijöitä, jotka vaikuttavat työntekijän fyysiseen ja psyykkiseen terveydentilaan. Lyhyesti sanottuna työturvallisuuslain tarkoituksena on siis parantaa työntekijöiden työturvallisuutta. (Työturvallisuuslaki 738/2002, 1. luku 1 §.)

Työturvallisuuslain mukaisesti työnantajalla on lainsäädännöllinen velvoite huolehtia työntekijöiden työturvallisuudesta. Työnantajan on annettava työntekijälle riittävät tiedot työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä. Lisäksi työkokemus huomioon ottaen työntekijälle on annettava riittävä opetus ja ohjaus työn haittojen ja vaarojen estämiseksi ja työstä aiheutuvan turvallisuutta tai terveyttä uhkaavan haitan tai vaaran välttämiseksi. Lain mukaisesti työnantajan on huolehdittava myös siitä, että työntekijän opetusta ja ohjausta täydennetään tarvittaessa. Työturvallisuuslaissa määritetään lisäksi se, että työnantajan on tarjottava työntekijälle tarkoituksenmukaiset henkilösuojaimet ja muut suojarusteet, jota työtehtävät vaativat. (Työturvallisuuslaki 738/2002, 2. luku 14 §, 15 §.)

Ensihoitotyössä uhka- ja väkivaltatilanteet ovat arkipäivää, eikä niistä täysin päästä koskaan eroon (Suomen Ensihoitoalan Liitto ry 2021). Työturvallisuuslaissa määritetään, että työhön, johon liittyy väkivallan uhka, työ ja työolosuhteet on järjestettävä siten, että väkivallan uhka- ja väkivaltatilanteet ehkäistään mahdollisuuksien mukaan jo ennakolta. Työpaikoilla on tällaisissa tilanteissa oltava väkivallan torjumiseen tai rajoittamiseen tarvittavat tarkoituksenmukaiset turvallisuusjärjestelyt sekä mahdollisuus avun hälyttämiseen. (Työturvallisuuslaki 738/2002, 5. luku 27 §.)

Myös työntekijää sitovat lainsäädännölliset velvoitteet. Työntekijän on noudatettava työnantajan antamia ohjeita ja määräyksiä sekä työntekijän on huolellisesti ja ohjeiden mukaisesti käytettävä työnantajan hänelle antamia henkilösuojaimia ja muita suojarusteita. Työntekijän on työssään käytettävä sellaista asianmukaista varustusta, josta ei aiheudu tapaturman vaaraa tai se ainakin pienenee. (Työturvallisuuslaki 738/2002, 4. luku 18 §, 20 §.) Työturvallisuuslaissa on myös määritetty, että työntekijän on viipymättä ilmoitettava työnantajalle ja työsuojeluvaltuutetulle muun muassa työvälineiden tai henkilösuojainten vioista tai puutteista, jotka aiheuttavat haittaa tai vaaraa työntekijöiden turvallisuudelle tai terveydelle (Työturvallisuuslaki 738/2002, 4. luku 19 §).

3.3 Muita ensihoitoa koskevia lainsäädäntöjä

Mielenterveyslain mukaan poliisi on velvollinen antamaan virka-apua, eli poliisi on velvollinen avustamaan kuljetuksessa, jos terveyskeskuksen tai sairaanhoitopiirin virkasuhteinen lääkäri katsoo, että henkilön toimittamiseksi terveyskeskukseen, sairaalaan tai muuhun

sairaanhoidon toimintayksikköön tarvitaan saattaja. Syinä voivat olla kuljetettavan väkivaltaisuus tai jokin muu syy, jonka vuoksi henkilölle on laadittu tarkkailulähetete tai hänet kuljetetaan toimintayksikköön tarkkailulähetteen laatimiseksi. (Mielenterveyslaki 438/2014, 5. luku 31 §.)

Rikoslaissa on säädetty virkamiehiin kohdistuvasta väkivallasta sekä virkamiehen vastustamisesta. Poliisit ja pelastuslaitoksen palomiehet lasketaan virkamiehiksi, mutta ensihoitaja ei. (Suomen palomiesliitto 2018.) Rikoslain mukaisesti hätävarjelu on silloin sallittua, kun se on välittömästi uhkaavan oikeudettoman hyökkäyksen torjumisen kannalta tarpeellista. Kyse on hätävarjelun liioittelusta, jos väkivaltainen teko ei ylitä sitä rajaa, mitä on pidettävä kokonaisuus arvioiden puolustettavana, kun otetaan huomioon hyökkäyksen laatu ja voimakkuus, puolustautuja ja hyökkääjä sekä muut olosuhteet. (Rikoslaki 515/2003, 4. luku 4 §.) Rikoslain mukaisesti ensihoitotyötä tekevällä henkilöllä on siis oikeus hätävarjeluun, jos tilanne potilaan väkivaltaisen käyttäytymisen kohdalla sitä vaatii. Rikoslain mukaan oikeus voimakeinojen käyttöön virkatehtävän hoitamiseksi tai muun siihen rinnastettavan syyn vuoksi sekä oikeudesta avustaa järjestystä ylläpitämään asetettuja henkilöitä säädetään erikseen. Voimakeinoja käyttäessä saa kuitenkin turvautua vain sellaisiin tehtävän suorittamiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin, joita on pidettävä kokonaisuus arvioiden puolustettavina, kun otetaan huomioon kokonaistilanne. (Rikoslaki 515/2003, 4. luku 6 §.)

Väkivalta on lain mukaisesti rangaistava teko. Henkilö, joka aiheuttaa toiselle ruumiillista väkivaltaa tai tällaista väkivaltaa tekemättä, vahingoittaa toisen terveyttä, aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan, on tuomittava rikoslain mukaisesti pahoinpitelystä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. (Rikoslaki 578/1889, 21. luku 5 §.) Jos pahoinpitely kokonaiskuva huomioiden eli ottaen huomioon väkivallan, ruumiillisen koskemattomuuden loukkauksen tai terveyden vahingoittamisen vähäisyys tai muut rikokseen liittyvät seikat ovat vähäistä, rikoksentekijä tuomitaan lievästä pahoinpitelystä sakkoon (Rikoslaki 578/1889, 21. luku 7 §). Myös virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta on tuomittava henkilö vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi, jos henkilö käyttää tai uhkaa käyttää väkivaltaa pakottaakseen virkamiehen tekemään tai jättämään tekemättä julkisen vallan käyttöä sisältävän virkatoimen (Rikoslaki 563/1889, 16. luku 1 §).

4 Opinnäytetyön toteutus

4.1 Tutkimusmenetelmä ja kohderyhmä

Tämä opinnäytetyö on toteutettu laadullisena haastatteluna eli puolistrukturoituna yksilöhaastatteluna. Kysymyksiksi valikoitiin samat kysymykset joka haastatteluun, mutta haastateltava sai vastata vapaasti kysymyksiin. Tässä menetelmässä haastattelu rakentuu avainkysymyksien ympärille. Teemahaastattelussa kysymysrunko toimii lähinnä haastattelijan muistilistana. Tämä menetelmä mahdollistaa monipuolisen vuorovaikutuksen haastattelijan ja haastateltavan välille sekä saadaan laajempi käsitys tutkittavasta aiheesta. Onnistuneen haastattelun edellytyksenä on turvallinen ja luotettava ilmapiiri ja sen valmisteleminen vaatii haastattelijoilta paljon aiheeseen perehtymistä ja haastateltavien huolellista valintaa tutkimustavoitteiden mukaisesti. (Kylmä & Juvakka 2017; Näpärä 2017.)

Opinnäytetyön kohderyhmänä ovat ensihoitajaopiskelijat sekä ensihoidon ammattilaiset ja työnantajat. Tässä tutkimuksessa käsitellään sekä fyysistä- että henkistä väkivaltaa tai niiden uhkaa. Laadullisen haastattelun tavoitteena oli antaa haastateltavalle mahdollisuus mahdollisimman avoimeen vastaukseen, jossa käsitellään uhka- ja väkivaltatilanteita ensihoidon harjoitteluissa sekä perehdyttämisen parantamisesta näihin tilanteisiin. Jos aihepiirejä rajataan liikaa, haastateltavien vastauksia rajataan myös samalla (Kylmä & Juvakka 2007). Tutkimuskysymyksiä miettiessä pohdittiin kysymysten laajuutta ja sitä, millä tasolla haastateltavilta vastaukset haluttiin.

4.2 Aineiston kerääminen ja analysointi

Ennen aineiston keruuta päätettiin tutkimustapa sekä tutkimuskysymykset, joiden ympärille oli helpompi kerätä lähteet. Aineistot luettiin läpi useaan kertaan ja ulkomaalaiset aineistot suomennettiin yhdessä kokonaiskuvan saamiseksi. Aineistoa lajiteltiin myös ennalta suunniteltujen väliotsikoiden alle.

Haastatteluilla kerätty aineisto litteroitiin anonyymisti tiedon tallennusta varten eli kirjoittamalla haastattelut puhtaaksi niin, että haastattelun sisältö tulee kokonaisuudessaan ilmi, mutta niissä ei mainita henkilötietoja eikä haastateltava ole tunnistettavissa.

Tiedonhakuun käytettiin Arto-, PubMed- sekä Medic-tietokantoja. Näiden lisäksi tietoa etsittiin Sairaanhoidajan tietokannasta, Systole- ja Tehy-lehdistä sekä Finlexin internet-palvelusta. Hakusanoina käytettiin esimerkiksi väkivalta, terveydenhuolto, ensiapu ja päivystys tai vaihtoehtoisesti näitä sanoja lyhennettyinä. Tarkemmat hakusanat ja tietokannat on merkitty taulukkoon 1. Tiedonhaussa osattiin odottaa, että erityisesti kotimaisia tutkimuksia

aiheesta ei välttämättä ole, mikä näkyy osaltaan lähteiden määrässä. Internetlähteiden lisäksi tietoa etsittiin keskeisistä ensihoidon kotimaisista teoksista Ensihoito (Kuisma ym. 2021) ja Oireista työdiagnoosiin (Alanen ym. 2018).

Tietokanta	Hakusanat	Osumat
ARTO	Väkivalt* AND terveyd*	55
PUBMED	Acutecare AND violen*	15
MEDIC	Ensiap* AND väkiv*	22
MEDIC	Päiv* AND väkiv*	58
Sairaanhoitajan tietokannat	väkivalta	

Taulukko 1. Käytetyt tietokannat ja hakusanat

5 Opinnäytetyön tulokset

5.1 Ensihoitajaopiskelijoiden kokemukset omasta osaamisesta väkivallan uhkatilanteissa

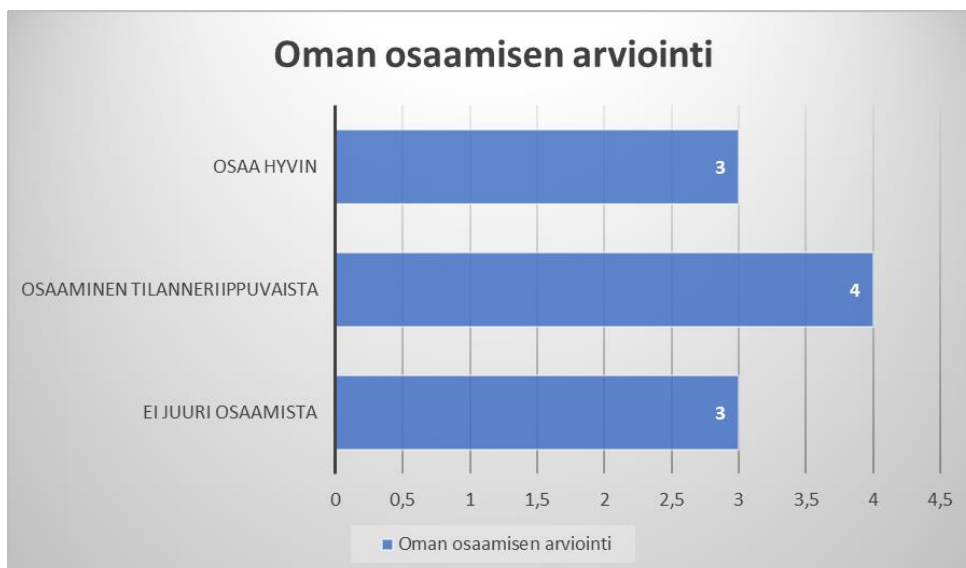
Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena yksilöhaastatteluna, jossa LAB-ammattikorkeakoulun opiskelijoita lähestyttiin sähköpostitse. Haastateltaviksi valittiin 10 (n=10) ensimmäistä yhteydenottajaa. Haastattelut toteutettiin kesän 2022 aikana ja haastateltavat olivat sekä miehiä että naisia. Haastattelu aloitettiin kysymällä ensihoitajaopiskelijoilta heidän omista kokemuksistaan väkivallan uhkatilanteissa yleisellä tasolla. Tässä kappaleessa käsitellään kysymyksiä:

- Millaiseksi ensihoitajaopiskelijat kokevat oman osaamisensa väkivallan uhkatilanteissa?
- Millaiseksi opiskelijat ovat kokeneet uhkatilanteissa toimimisen?

Kuviossa 1 on kuvattu vastausten jakautuminen eri vastausvaihtoehtojen kesken. Vastaukset siihen, millaiseksi ensihoitajaopiskelija koki oman osaamisen väkivallan uhkatilanteissa, oli suoraan liitännällinen siihen, kuinka hyvin opiskelija oli harjoittelupaikassa saanut perehdytystä. Kolme (3) vastaajista koki, ettei uhka- ja väkivaltatilanteissa ole juurikaan osaamista. Näitä perusteltiin sillä, ettei opiskelija ole joutunut uhka- ja väkivaltatilanteeseen eikä riittävää koulutusta näihin ole saatu.

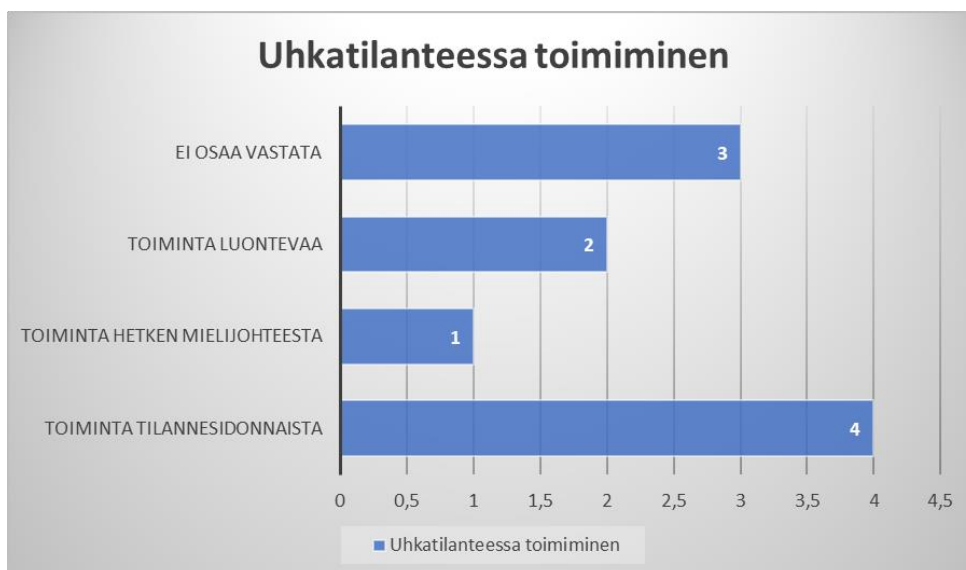
Neljä (4) vastaajista koki oman osaamisensa tilanneriippuvaiseksi. Tilanneriippuvuudella tässä tarkoitettiin sitä, antaako tehtäväkoodi tietoa ennalta jo mahdollisesta uhkatilanteesta, jolloin siihen osattiin varautua jo ennen kohteeseen saapumista. Lisäksi ensihoitajaopiskelijat kokivat omaan osaamiseensa vaikuttavan sen, onko uhkatilanne vain verbaalista uhkaa vai onko tilanteessa myös fyysisen uhkan mahdollisuus. Oman osaaminen koettiin paremmaksi tilanteissa, joissa uhkatilanne rajoittui pelkästään verbaaliseen väkivaltaan.

Kolme (3) vastaajista oli sitä mieltä, että osaa hyvin toimia uhka- ja väkivaltatilanteissa. Näissä tapauksissa kaksi vastaajista oli saanut aikaisempaa koulutusta uhka- ja väkivaltatilanteisiin ja yksi taas koki harjoittelupaikassa saamansa perehdytyksen riittäväksi.

Kuvio 1. Oman osaamisen arviointi

Kuviossa 2 on kuvattu ensihoitajaopiskelijoiden vastaukset siitä, millaiseksi he ovat kokeneet uhkatilanteissa toimimisen. Suurin osa (4) oli sitä mieltä, että uhkan tyyppi vaikuttaa omaan kokemukseen. Heistä kaksi koki, että jos mukana on aseita tai fyysistä uhkaa, tilanteessa toimiminen on haastavampaa. Yhden mukaan tilanteessa toimiminen on helpompaa, jos vastaava uhkatilanne on ollut aikaisemmin. Haastatelluista kolme (3) ei osannut vastata kysymykseen, koska uhka- tai väkivaltatilanteita ei ole ollut aikaisemmin. Kaksi (2) koki uhkatilanteissa toimimisen luontevaksi. Yksi (1) vastasi toimimisen uhkaavissa tilanteissa olevan hetken mielijohteesta, ei harkitusti.

Kuvio 2. Ensihoitajaopiskelijoiden kokemukset uhkatilanteessa toimimisesta

5.2 Ensihoitajaopiskelijoiden kokemukset harjoittelussa saatuun perehdytykseen väkivallan uhkatilanteissa

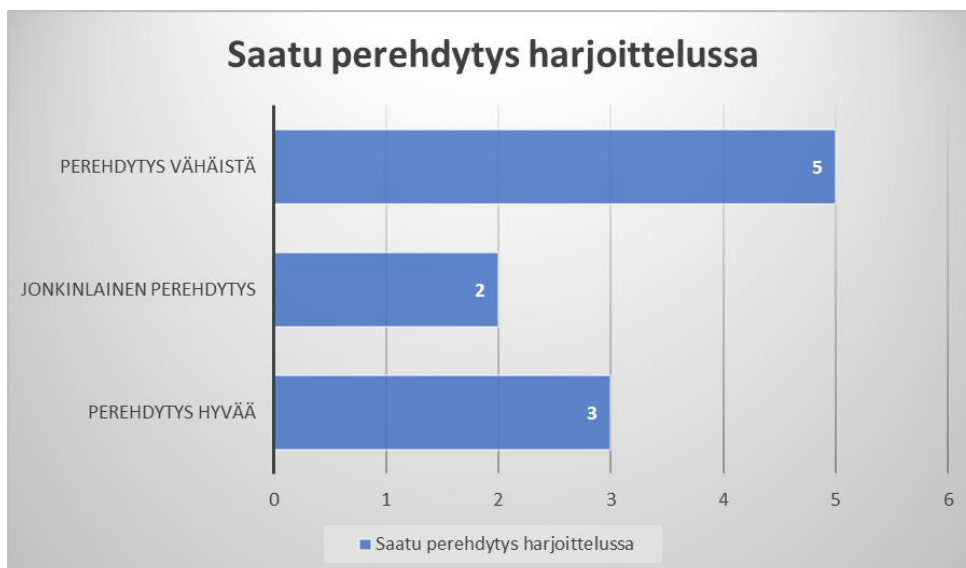
Seuraavaksi haastateltavilta kysyttiin kokemuksia ensihoidon harjoittelussa saamaan perehdytykseen väkivalta- ja uhkatilanteisiin sekä siitä, miten tämä vaikuttaa heidän suhtautumiseensa uhka- ja väkivaltatilanteisiin. Tässä kappaleessa käydään seuraavia kysymyksiä ja vastaukset ovat koottu kuvioihin 3 ja 4:

- Millaiseksi ensihoitajaopiskelijat ovat kokeneet harjoittelussa saamansa perehdytyksen uhka- ja väkivaltatilanteisiin?
- Miten ensihoitajaopiskelijat kokevat tämän vaikuttavan uhkatilanteisiin suhtautumiseen?

Kuviossa 3 käsitellään sitä, millaiseksi ensihoitajaopiskelijat ovat kokeneet harjoittelussa saaneensa perehdytyksen. Viisi (5) haastatelluista koki, että harjoittelussa saatu perehdytys uhka- ja väkivaltatilanteisiin on ollut vähäistä. Yksi heistä koki, että vähäisellä perehdytyksellä on ollut negatiivinen vaikutus näihin tilanteisiin suhtautumiseen. Lopun neljän mielestä vähäinen perehdytys ei ole vaikuttanut väkivaltatilanteisiin suhtautumiseen.

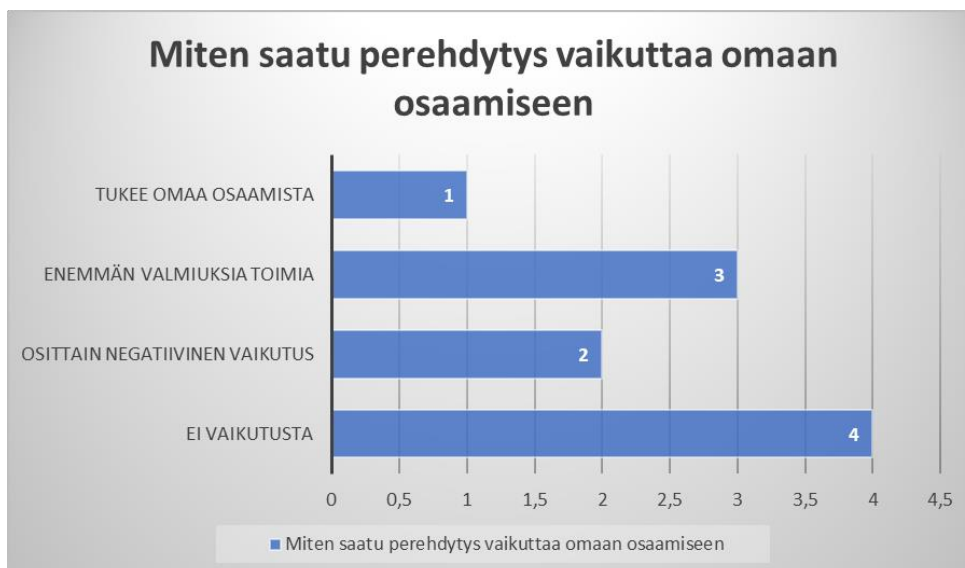
Kahdella (2) vastaajista aihetta on sivuttu harjoittelupaikan perehdytyksessä, joista toinen koki, että aihetta on käsitelty vain tiettyjen potilasryhmien kohdalla ja näin jätetty pois yleinen uhkatilanteisiin varautuminen. Toisen vastaajan mukaan perehdytys ei vastaa toimintaa ensihoitotehtävillä.

Kolmen (3) vastaajan mielestä uhka- ja väkivaltatilanteisiin perehdytys on ollut hyvää. Haastateltujen mielestä perehdytys on antanut enemmän toimintavalmiuksia ja tukenut omaa osaamista.

Kuvio 3. Millaiseksi opiskelijat ovat kokeneet harjoittelussa saamansa perehdytyksen väkivalta- ja uhkatilanteisiin?

Kuviossa 4 tarkastellaan sitä, miten ensihoitajaopiskelijat ovat kokeneet saamansa perehdytyksen omaan uhkatilanteisiin suhtautumiseensa. Kaksi (2) haastatelluista koki, että perehdytyksellä on ollut osittain negatiivinen vaikutus omaan suhtautumiseensa. Koska mahdollisia uhka- ja väkivaltilanteita on läpikäyty lähinnä tehtäväkoodeihin ja tiettyihin potilasryhmiin sidotusti, unohtuu helpommin, että muillakin tehtävillä voi tulla uhkaavia tilanteita vastaan. Neljä (4) haastateltua kertoi, ettei koe perehdytyksen vaikuttaneen suhtautumiseensa. He vastasivat edelliseen kysymykseen perehdytyksen olleen mielestään heikkoa. Perehdytyksestä saatiin enemmän valmiuksia omaan toimintaan kolmen (3) haastatellun kokemuksen mukaan. Yksi (1) haastateltu koki, että saatu perehdytys on tukenut omaa osaamista.

Kuvio 4. Miten ensihoitajaopiskelijat kokevat saamansa perehdytyksen vaikuttaneen omaan suhteutumiseensa?

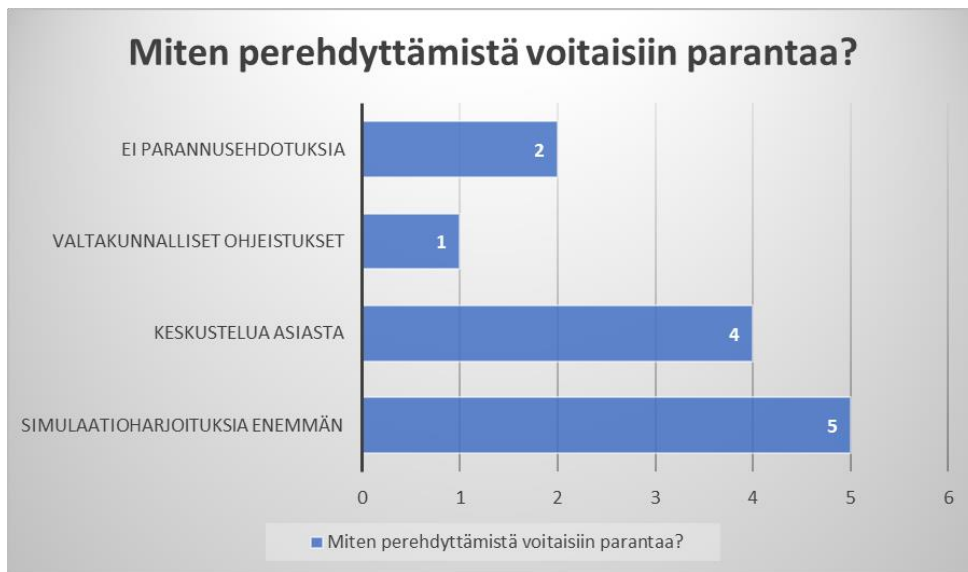
5.3 Ensihoitajaopiskelijoiden kokemukset väkivaltatilanteiden perehdyttämisen parantamiseksi

Lopuksi ensihoitajaopiskelijoilta kysyttiin, kuinka heidän mielestään väkivaltatilanteisiin perehdyttämistä voitaisiin parantaa. Kaksi (2) haastatelluista vastasi kahdella eri tavalla. Vastauksia kuvataan kuviossa 5 ja siinä on vastaukset seuraavaan kysymykseen:

- Miten ensihoitajaopiskelijat kokevat, että väkivaltatilanteisiin perehdyttämistä voitaisiin parantaa?

Puolet haastatelluista (5) toivoisi, että simulaatioharjoituksia järjestettäisiin enemmän ja niihin sisällytettäisiin satunnaisesti myös mahdollisia uhkatilanteita. Neljä (4) vastaajista haluaisi, että yleisperehdytyksessä käsiteltäisiin enemmän uhka- ja väkivaltatilanteita käyttäen oikeita potilastapauksia.

Yksi (1) vastaajista toivoisi uhka- ja väkivaltatilanteisiin valtakunnallisen ohjeistuksen. Kahden (2) vastaajan mielestä uhka- ja väkivaltatilanteisiin saamat perehdytykset harjoittelupaikassa olivat hyvät, eikä heillä ollut parannusehdotuksia.

Kuvio 5. Miten väkivaltatilanteisiin perehdyttämistä voitaisiin parantaa?

6 Yhteenveto ja pohdinta

Opinnäytetyön menetelmäksi valittiin laadullinen yksilohaastattelu, koska tällä tavalla saatiin kattavin kuva haastateltavilta valitusta aiheesta. Haastattelumäärä pidettiin tarkoituksella pienenä. Suuri määrä haastateltavia olisi voinut olla vaikea saada kokoon, koska kriteerinä oli, että ensihoitajaopiskelijan on täytynyt käydä jo vähintään yksi harjoittelu ensihoidossa. Siksi päädyttiin haastattelemaan yhteensä kymmentä (n=10) LAB-ammattikorkeakoulun ensihoitajaopiskelijaa, joita lähestyttiin sähköpostitse. Haastateltaviksi valittiin 10 (n=10) ensimmäistä yhteydenottajaa. Haastattelut toteutettiin kesän 2022 aikana ja haastateltavat olivat sekä miehiä että naisia.

Jokainen haastateltava oli käynyt vähintään perustason ensihoidon harjoittelussa haastatteluun mennessä. Haastateltavat saivat saatekirjeessä (Liite 1) esiintyvät kysymykset kirjallisesti nähtäväksi ennen varsinaista haastattelua, mikä auttoi haastateltavia valmistautumaan haastatteluun.

Opinnäytetyössä käsiteltiin uhka- ja väkivaltatilanteiden yleistymistä, sekä käytiin läpi niiden eri ilmenemismuotoja. Fyysisellä väkivallalla opinnäytetyössä tarkoitettiin tönimistä, kiinnipitämistä, lyömistä, potkimista ja hakkaamista sekä ääritapauksissa myös teräaseiden käyttöä (Työsuojelu 2022; Ensi- ja turvakotien liitto a). Henkisellä väkivallalla tarkoitettiin sanallista loukkaamista, kiusaamista, häirintää, uhkailua sekä nolaamista (Ensi- ja turvakotien liitto b). On kuitenkin hyvä muistaa, että myös fyysinen väkivalta sisältää aina myös henkistä väkivaltaa (Työsuojelu 2022; Ensi- ja turvakotien liitto a).

Moni haastatelluista nosti esille, ettei ensihoidon harjoitteluissa ollut juurikaan puhuttu uhka- ja väkivaltatilanteista tai niitä oli ainoastaan vähän sivuttu. Haastatelluista nousi selkeästi esille tarve kehittää uhka- ja väkivaltatilanteiden perehdyttämistä sekä toivottiin niiden käytännön harjoittelua simulaatioiden muodoissa. Myös se, miten uhka- ja väkivaltatilanne ilmenee, vaikutti haastateltavien suhtautumiseen niihin. Suurin osa koki fyysisen väkivallan henkistä väkivaltaa pelottavammaksi ja niissä toimimisen haastavammaksi. Oma osaaminen koettiin hyväksi sekä toimiminen uhka- ja väkivaltatilanteissa helpoksi silloin, kun taustalla oli aikaisemmassa työpaikassa tai oppilaitoksessa saatu koulutus. Muutoin väkivaltatilanteet koettiin haastaviksi. Jos uhka- ja väkivaltatilanteissa toimiminen oli haastavaa ennen perehdytystä, ei perehdytys pääsääntöisesti parantanut omaa osaamista.

Ensihoitotyötä tehdessä työympäristö aiheuttaa osaltaan haasteita, kun mennään toisten ihmisten koteihin, julkisille paikoille, kaupungille tai esimerkiksi liikenneonnettomuuksiin, joissa myös väkijoukkoa voi olla paljon. Uhka- ja väkivaltatilanteen aiheuttaja ei välttämättä

ole itse potilas, vaan hän voi olla myös sivullinen henkilö. Yleensä uhka- ja väkivaltatilanteet ovat yllättäviä, eikä tehtäväkoodi välttämättä anna niistä ennalta tietoa.

Opinnäytetyön kehittämissuunnitelmana on uhka- ja väkivaltatilanteiden sisällyttäminen opiskelijoiden perehdytykseen, sekä toimintamallin läpikäyminen opiskelijoiden kanssa ennalta-arvaamattomissa tai odotetuissa uhka- ja väkivaltatilanteissa. Lisäksi kouluissa ja ensihoitoon toimipisteillä toteutettavissa simulaatioharjoituksissa voitaisiin ottaa mukaan myös vaaratilanteita ja käytäisiin niissä toimintaa läpi. Simulaatioharjoitusten lisäämisessä haasteeksi tulee resurssien riittäminen.

Ensihoitajien kykyä tunnistaa uhkaava käytös ja uhkaavan asiakkaan kohtaamista voitaisiin tutkia edelleen. Myös eri sairaanhoitopiirien ohjeistuksia uhkaaviin tilanteisiin sekä väkivaltaisen asiakkaan kohtaamiseen ja näiden ohjeiden toteutumista todellisessa väkivaltatilanteessa voisi vertailla.

7 Eettisyys ja luotettavuus

Eettiset koodit ja lainsäädännöt ohjaavat terveystieteellistä tutkimusta. Perustuslaissa käsitellään henkilökohtaista koskemattomuutta, yksityisyyden suojaa ja sivistyksellisiä oikeuksia. Tätä opinnäytetyötä tehdessä eettisiä kysymyksiä ovat anonymiteetti, aineistonkeruu sekä aineiston säilytys. Haastateltaville on pystyttävä tarjoamaan tutkimukseen osallistuminen täysin anonymisti. Tämä tarkoittaa sitä, että työ on pystyttävä toteuttamaan julkaisematta osallistujien henkilötietoja. Tutkimukseen osallistujille on kerrottava aineistonkeruu ja säilytysmenetelmistä, ja aineisto tulee hävittää, kun sen käyttötarkoitus on saavutettu. Haastateltavaa on tiedotettava siitä, että hänellä on mahdollisuus vetäytyä tutkimuksesta milloin tahansa ja saatava kirjallinen suostumus vapaaehtoisuudesta ja aineiston keruusta. (Kylmä & Juvakka 2007.)

Opinnäytetyölle täytyy hakea asianmukainen lupa ennen aineistonkeruun aloitusta. Tutkimuslupa edellyttää usein eettisen toimikunnan puoltavaa lausuntoa tutkimuksesta. Lupa haetaan kohdeorganisaatiosta. (Kylmä & Juvakka 2007.)

Tämän opinnäytetyön kohderyhmänä olivat LAB-ammattikorkeakoulun opiskelijat, jotka olivat suorittaneet vähintään perustason ensihoidon harjoittelun. Kohderyhmää lähestyttiin sähköpostilla, jonka tavoitteena oli saada 10 ensihoitajaopiskelijaa haastateltavaksi. Haastattelujen tavoitteena oli selvittää ensihoitajaopiskelijoiden kokemukset uhka- ja väkivaltatilanteisiin perehdyttämisestä ensihoidon harjoitteluissa. Opinnäytetyön saatekirjeessä (Liite 1), joka opiskelijoille lähetettiin sähköpostin liitteenä, annettiin tietoa tutkimuksesta sekä sen tarkoituksesta. Haastateltaville ilmoitettiin myös sähköpostitse sekä haastattelutilanteessa, että henkilötietoja ei käytetä tutkimuksen raportoinnissa, jolloin haastateltujen anonymiteetti säilyy.

Suhtautumalla kriittisesti lähteisiin pystyttiin arvioimaan käytettävän tiedon luotettavuutta sekä ajankohtaisuutta, joka oli opinnäytetyössä tärkeässä osassa. Opinnäytetyö on kirjoitettu LAB-ammattikorkeakoulun kirjallisten ohjeiden mukaisesti.

Tiedonhakuprosessissa oltiin tarkkoja lähteistä, ja niitä etsiessä on pidetty tarkkaa kirjanpitoa tehdyistä hauista sekä käytetyistä hakusanoista. Uhka- ja väkivaltatilanteet ovat hyvin laaja käsite, jonka vuoksi sen rajaaminen tarpeeksi pieneksi oli tärkeää tätä opinnäytetyötä tehdessä. Hakuprosessi, hakusanojen käyttö sekä käytetyt tietokannat on kuvattu opinnäytetyössä, ja havainnollistamisen apuna on käytetty taulukkoa (Taulukko 1). Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen ja tärkeä, koska työturvallisuuteen ensihoidossa ja koko terveydenhuoltoalalla tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota uhka- ja väkivaltatilanteiden

lisääntymisen takia. Varsinaisia uhka- ja väkivaltatilanteisiin liittyviä luotettavia lähteitä, jotka käsittelisivät nimenomaan ensihoitoa Suomessa, löytyi melko vähän, millä oli vaikutusta tutkimuksessa käytettävien lähteiden määrään. Myös opinnäytetyön tulos on selkeästi kuvattu tutkimukseen ja myös niiden ymmärtämisessä on käytetty apuna kuvioita (Kuviot 1–5). Koska haastateltavat olivat LAB-ammattikorkeakoulun ensihoitajaopiskelijoita, tutkimuslupa haettiin LAB-ammattikorkeakoululta.

Lähteet

- Alanen, P., Jormakka, J., Kosonen, A. & Saikko, S. 2018. Oireista työdiagnoosiin. Sanoma Pro Oy, Helsinki, 253.
- Bildjuschkin, K., Ewalds, H. & Siukola, R. 2019. Väkivallan monet kasvot – ja termit. RIKU-lehti 2/2019, 6–7.
- Ensi- ja turvakotien liitto a. Tunnista väkivalta. Viitattu 06.06.2022. Saatavissa <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tukea-ammattilaiselle/perhe-ja-lahisuhdevakivalta/tunnista-vakivalta/> - avopalvelut1246-a579.
- Ensi- ja turvakotien liitto b. Mikä on väkivaltaa? Viitattu 06.06.2022. Saatavissa <https://ensijaturvakotienliitto.fi/etelapohjanmaanensijaturvakoti/tietopankki/mika-on-vakivaltaa/>.
- Giarelli, E., Nocera, R., Jobes, M., Boylan, C., Lopez, J. & Knerr, J. 2018. Exploration of Aggression/Violence Among Adult Patients Admitted for Short-term, Acute-care Mental Health Services. National Library of Medicine. Viitattu 13.11.2022. Saatavissa <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29579515/>.
- Hankonen, R. 2021. Työväkivalta ensihoidossa pahenee - tekijänä yleensä päihtynyt mies. Tehy. Viitattu 14.11.2022. Saatavissa <https://www.tehylehti.fi/fi/uutiset/tyovakivalta-ensihoidossa-pahenee-tekijana-yleensa-paihtynyt-mies>.
- Havaei, F. 2021. Does the Type of Exposure to Workplace Violence Matter to Nurses' Mental Health? National Library of Medicine. Viitattu 13.11.2022. Saatavissa <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33466294/>
- Heponiemi, T., Sinervo, T., Vänskä, J., Halila, H. & Elovainio, M. 2009. Sairaanhoidajien kokema väkivalta ja halu vaihtaa työtä. Tutkiva hoitotyö 7, 14.
- Kuisma, M., Holmström, P., Nurmi, J., Porthan, K. & Puolakka, T. 2021. Ensihoito. Sanoma Pro Oy, Helsinki, 773–774.
- Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Edita, Helsinki.
- Mielenterveyslaki. 1116/1990.
- Näpärrä, L. 2017. Haastattelun lajityypit. Spoken Oy. Viitattu 13.11.2021. Saatavissa <https://spoken.fi/2180/>.
- Pelastustieto 2020. Ensihoitajat kohtaavat yhä useammin työssään uhka- ja väkivaltatilanteita. Viitattu 15.11.2022. Saatavissa

<https://pelastustieto.fi/pelastustoiminta/ensihoito/ensihoitajat-kohtaavat-yha-useammin-tyossaan-uhka-ja-vakivaltatilanteita/>.

Pihlava, M. 2021. Ensihoidon uhkatilanteet kasvussa. Lääkärilehti. Viitattu 06.09.2022. Saatavissa <https://www.laakarilehti.fi/ajassa/ajankohtaista/ensihoidon-uhkatilanteet-kasvussa/>.

Pro-Koulutus. Väkivallan uhka on pelottava, äkillinen ja arvaamaton. Viitattu 05.06.2022. Saatavissa <https://www.uhkajavakivaltatilanteet.fi/-vakivallan-uhkaan-tormaa-yha-useampi-tyontekija-tyossaan-myos-paivakodeissa-ja-kouluissa-varauduttava>.

Rikoslaki 39/1889.

Suomen Ensihoitoalan Liitto ry 2021. SEHL: Uhka- ja väkivaltatilanteiden jälkihoito kuntoon. Luettu 10.10.2022. Saatavissa <http://www.systole.fi/sehl-uhka-ja-vakivaltatilanteiden-jalkihoito-kuntoon/>.

Tehy Ry 2020. Järjestöt: Ensihoidon työturvallisuuden parantaminen vaatii kiireellisiä toimia. Viitattu 07.09.2022. Saatavissa <https://www.tehy.fi/fi/mediatiedote/jarjestot-ensihoidon-tyoturvallisuuden-parantaminen-vaatii-kiireellisia-toimia>

Terveystieteiden tutkimuskeskus 1326/2010.

Työsuojelu 2022. Väkivallan uhka. Viitattu 05.06.2022. Saatavissa <https://www.tyosuojelu.fi/tyoolot/vakivallan-uhka>.

Työturvallisuuslaki. 738/2002.

Vaula, E. 2014. Päivystyspotilaan ja henkilökunnan turvallisuus. Lääkärilehti. Viitattu 15.8.2022 Saatavissa <https://www.potilaanlaakarilehti.fi/kommentit/paivystyspotilaan-ja-henkilokunnan-turvallisuus/>

Liite 1. Saatekirje

Hei, ensihoitajaopiskelija!

Olemme ensihoitajaopiskelijat Hanna, Jenna ja Joona LAB-ammattikorkeakoulusta Lappeenrannasta. Opinnäytetyömme aiheena on ensihoitajaopiskelijoiden kokemukset väkivaltatilanteisiin perehdyttämisestä ensihoidon harjoitteluissa. Tarkoituksena on toteuttaa tiedonkeruu yksilöhaastattelulla.

Opinnäytetyömme tavoitteena on selvittää ensihoitajaopiskelijoiden kokemuksia uhka- ja väkivaltatilanteisiin perehdyttämisestä sekä parantaa heidän perehdyttämistensä ensihoitoyksiköissä. Tavoitteena on saada vastaus muun muassa seuraaviin kysymyksiin:

- Millaiseksi sinä koet oman osaamisesi väkivallan uhkatilanteissa?
- Millaiseksi sinä olet kokenut harjoittelussa saamasi perehdytyksen väkivalta- ja uhkatilanteisiin?
- Millä tavalla sinun mielestäsi voitaisiin parantaa väkivaltatilanteisiin perehdyttämistä ensihoitoyksiköissä?

Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti eikä opinnäytetyössä käsitellä henkilötietoja. Opinnäytetyöhön kootuista vastauksista ei voi päätellä vastaajan henkilöllisyyttä. Aineisto kerätään ainoastaan opinnäytetyötä varten ja se hävitetään tutkimuksen valmistuttua.

Vastaamiseen menee noin 30 minuuttia ja haastattelun voi keskeyttää koska tahansa. Vastamme ilmielmin tutkimusta koskeviin kysymyksiin.

Ystävällisin terveisin,

Hanna Peräkylä, hanna.perakyla@student.lab.fi

Jenna Miettinen, jenna.miettinen@student.lab.fi

Joona Särkkä, joona.sarkka@student.lab.fi